Lietas Nr. A420230216
Lietas arhīva Nr. A42-00429-17/4

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2017.gada 7.martā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Līga Biksiniece-Martinova,

piedaloties pieteicējas SIA „Euroaptieka" pārstāvim /pers. A/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Veselības inspekcijas pārstāvim /pers. B/ un /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc SIA „Euroaptieka" pieteikuma par Veselības inspekcijas 2016.gada 18.maija lēmuma Nr.1.3-2/13972/33 atcelšanu.

A p r a k s t o š ā

[1] SIA „Euroaptieka" (turpmāk – pieteicēja) 2016.gada martā savā tīmekļa vietnē www.euroaptieka.lv un ikmēneša avīzē izsludināja akciju „Iedomājies? Euroaptiekā – 15% medikamentiem pērkot 3 preces un vairāk" (turpmāk – Reklāma).

Veselības inspekcijas Zāļu kontroles nodaļa 2016.gada 14.martā nosūtīja pieteicējai vēstuli, ar kuru informēja, ka Reklāmā ir saskatāms Ministru kabineta 2011.gada 17.maija noteikumu Nr.378 „Zāļu reklamēšanas kārtība un kārtība, kādā zāļu ražotājs ir tiesīgs nodot ārstiem bezmaksas zāļu paraugus" (turpmāk – Noteikumi Nr.378) 18.12.apakšpunkta pārkāpums.

Veselības inspekcijas Zāļu kontroles nodaļas vadītājas p.i. 2016.gada 1.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.6- 6/00164216/224 (turpmāk – Sākotnējais lēmums), ar kuru atzina, ka Reklāma neatbilst Noteikumu Nr.378 5.2.apakšpunkta un 18.12.apakšpunkta prasībām, tādēļ, pamatojoties uz Reklāmas likuma 15.panta ceturtās daļas 3.punktu, aizliedza izplatīt Reklāmu. Pieteicēja apstrīdēja Sākotnējo lēmumu Veselības inspekcijā.

[2] Ar Veselības inspekcijas 2016.gada 18.maija lēmumu Nr.1.3-2/13972/33 (turpmāk – Lēmums) atstāts negrozīts Sākotnējais lēmums. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[2.1] Publiskajās tiesībās atšķirībā no privātajam tiesībām darbojas princips, ka atļauts ir tikai tas, kas ir noteikts ar tiesību normu. Reklāmas likuma regulējums ir tiesību normu kopums, kas darbojas publisko tiesību jomā. Ņemot vērā, ka Reklāma neatbilst Noteikumu Nr.378 5.1 un 18.12.apakšpunktm, tā uzskatāma par normatīvajam regulējumam neatbilstošu.

[2.2] Veselības inspekcijas Zāļu kontroles nodaļai bija pienākums, piemērojot Reklāmas likuma un Noteikumu Nr.378 tiesību normas, izmantot Administratīvā procesa likuma 17.pantā noteiktās juridiskās metodes, tomēr nebija pienākuma sniegt tieši tādu pamatojumu, kādu vēlas pieteicēja.

[2.3] Veselības inspekcija neierobežo pieteicējas iespējas un neaizliedz tai sniegt sabiedrībai informāciju par zāļu cenu samazinājumu, bet gan vērš uzmanību uz noteiktajiem ierobežojumiem, sniedzot sabiedrībai informāciju par zāļu cenu samazinājumu, kas noteikti Noteikumos Nr.378.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteikums par Lēmuma atcelšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Lēmums neatbilst pamatojuma principam un Administratīvā procesa likuma 81.panta ceturtajai daļai. Lēmumā nav analizēts neviens no apstrīdēšanas iesniegumā ietvertajiem argumentiem, kā arī nav interpretēts Noteikumu Nr.378 3.6.apakšpunkts.

[3.2] Noteikumu Nr.378 3.6.apakšpunkts ir uzskatāms par speciālo tiesību normu iepretim 2.1.apakšpunktam. Noteikumu Nr.378 2.1.apakšpunkts un Noteikumi Nr.378 kopumā ir piemērojami vienīgi tiktāl, ciktāl to neierobežo šo noteikumu 3.6.apakšpunkts.

[3.3] Reklāma atbilst visām Noteikumu Nr.378 3.6.apakšpunkta tiesiskā sastāva pazīmēm, tādēļ Noteikumi Nr.378 uz Reklāmu neattiecas. Pieteicēja nepiekrīt apgalvojumam, ka Noteikumu Nr.378 3.6.apakšpunkts nebūtu piemērojams tad, ja zāļu cenas samazinājums ir atkarīgs no nosacījumu izpildes.

[3.4] Veselības inspekcija nav izvērtējusi un pamatojusi, tieši uz kāda produkta vai pakalpojuma izmantošanu ir vērsta Reklāma.

[3.5] Reklāma arī pēc sava satura nevar tikt uzskatīta par tādu, kas varētu mudināt vidusmēra patērētāju papildus iegādāties citas zāles, kas viņam nav nepieciešamas.

[3.6] Iestādes tiesību normu interpretācija neatbilst tiesiskās vienlīdzības principam, jo atbilstoši tam par Noteikumiem Nr.378 neatbilstošu zāļu reklāmu būtu jākvalificē arī tādi paziņojumi, kurus Veselības inspekcija ir ilgstoši akceptējusi. Ja Veselības inspekcija atzīst, ka Noteikumu Nr.378 regulējums nav pietiekami skaidrs, tad tā nedrīkst uz šāda regulējuma pamata ierobežot pieteicējas tiesības izplatīt Reklāmu.

[3.8] Uz pieteicēju nav attiecināms princips, ka atļauts ir tikai tas, kas ir noteikts ar tiesību normu. Tā kā atbilstoši Noteikumu Nr.378 3.6.apakšpunktam šie noteikumi neattiecas uz Reklāmas izplatīšanu, pieteicēja bija tiesīga to izplatīt.

[3.9] Veselības inspekcija kļūdaini atsaucas uz Satversmes 104.pantu un tiesu praksi lietās par atbildes nesniegšanu pēc būtības.

[4] Rakstveida paskaidrojumos tiesai atbildētāja pieteikumu neatzīst, balstoties uz Lēmumā norādītajiem apsvērumiem. Lēmumā ir pieļauta pārrakstīšanās kļūda, Noteikumu Nr.378 5.2.apakšpunkta vietā norādot 5.1.apakšpunktu, kas nemaina Lēmuma saturu pēc būtības. Inspekcija Lēmumā ir devusi īsu un lakonisku pamatojumu, uzskatot, ka tas pieteicējai ir saprotams arī bez izvērsta skaidrojuma. Inspekcija izvērtēja visus apstrīdēšanas iesniegumā izteiktos argumentus, un tos, kuros sniegta savdabīga tiesību normu interpretācija, nevērtēja kā nebūtiskus. Argumenti par Noteikumu Nr.378 3.6.apakšpunkta gramatisko, sistēmisko, vēsturisko un teleoloģisko interpretāciju nav attiecināmi uz jautājumu par Reklāmas neatbilstību Noteikumu Nr.378 prasībām pēc būtības.

[5] Pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē pieteikumu uzturēja, balstoties uz pieteikumā minētajiem argumentiem.
Veselības inspekcijas pārstāve tiesas sēdē neatzina pieteikumā ietverto prasījumu uz rakstveida paskaidrojumā norādīto argumentu pamata.

M o t ī v u d a ļ

[6] Tiesa, izvērtējot tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus, lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[7] Atbilstoši Reklāmas likuma 1.pantam reklāma ir ar saimniecisko vai profesionālo darbību saistīts jebkuras formas vai jebkura veida paziņojums vai pasākums, kura nolūks ir veicināt preču vai pakalpojumu (arī nekustamā īpašuma, tiesību un saistību) popularitāti vai pieprasījumu pēc tiem.
Noteikumu Nr.378 3.6.apakšpunkts noteic, ka noteikumi neattiecas uz aptiekas informāciju par zāļu cenu samazinājumu, ja tā nesatur konkrētu zāļu reklāmu.
Izvērtējot pieteicējas izplatīto Reklāmu, tiesa secina, ka tā nesatur konkrētu zāļu reklāmu, jo principā attiecas uz jebkura ražotāja jebkurām zālēm, un tajā ir lietots vispārīgs termins *medikamenti*. Tomēr no Reklāmas neizriet, ka pieteicējas aptiekā zāļu cena būtu vienkārši samazināta par 15%. Reklāmā norādīto cenas samazinājumu paredzēts piešķirt tikai gadījumā, ja pircējs iegādājas vismaz trīs preces un uzrāda Medus karti. Turklāt piedāvājums attiecas uz bezrecepšu medikamentiem un pilniem preču iepakojumiem, kuru regulārā cena pirms samazinājuma piemērošanas ir ne mazāka kā 1,50 *euro*, savukārt neattiecas uz akcijas precēm, bet šīs preces tiek iekļautas kopējā pirkuma preču sarakstā. Tāpat piedāvājums neattiecas uz dāvanu kartēm.
Papildus Inspekcijas konstatētajam, tiesa norāda, ka Reklāmā norādītais izņēmums, ka cenas samazinājums neattiecas uz dāvanu kartēm, ir raksturīgs tieši komercreklāmai. Komercreklāmas stratēģiskais mērķis ir ieņēmumu palielināšana, savukārt klientam, izpērkot dāvanu karti, komersanta ieņēmumus palielināt nav iespējams. Tādējādi komersantam nav nekādas intereses piedāvāt zāļu cenas samazinājumu arī dāvanu karšu uzrādītājiem, jo dāvanu karšu iegādei iztērētie līdzekļi jau atrodas komersanta kasē.
Līdz ar to secināms, ka pieteicējas izplatītās Reklāmas nolūks ir veicināt preču (šajā gadījumā medikamentu) pieprasījumu, tādējādi tā atbilst Reklāmas likuma 1.pantā noteiktajām reklāmas pazīmēm. Reklāmu nevar uzskatīt par vispārēju informāciju par cenu samazinājumu, kaut arī tā nesatur konkrētu zāļu reklāmu. Ņemot vērā norādīto, tiesa neatzīst par pamatotu pieteicējas apgalvojumu, ka Reklāma ir aptiekas informācija par zāļu cenu samazinājumu atbilstoši Noteikumu 3.6.apakšpunktam.

[8] Pieteicēja norāda, ka nesenās Noteikumu Nr.378 grozījumu iniciatīvas, kas atklāj noteikumu 3.6.apakšpunkta interpretāciju, pierāda, ka uz izskatāmo gadījumu šī norma ir attiecināma. Proti, 2016.gada nogalē Veselības ministrija nodeva sabiedriskajai apspriedei grozījumu projektu Noteikumos Nr.378, kuru 2.punktā bija paredzēts svītrot Noteikumu Nr.378 3.6.apakšpunktu *(lietas 67.lapa)*. Grozījumu anotācijā norādīts, ka 3.3. un 3.5.apakšpunkts ietver arī 3.6.apakšpunktā minēto informāciju, jo farmaceitiskās aprūpes ietvaros speciālistam ir jāsniedz informācija pacientam par zālēm, tajā skaitā par cenu, vai cenas samazinājumu *(lietas 69.lapa)*. 2017.gada 5.janvārī grozījumu projekta sabiedriskās apspriedes ietvaros farmācijas nozares pārstāvji izteica iebildumus pret Noteikumu Nr.378 3.6.apakšpunkta svītrošanu, norādot, ka citas noteikumu normas neaptver šo noteikumu 3.6.apakšpunktu. Liedzot sniegt informāciju par aptiekas zāļu cenu samazinājumiem, kuri neattiecas uz konkrētām zālēm, tiktu aizskartas pacientu kā patērētāju tiesības *(lietas 72.-73.lapa)*. Minētie iebildumi tika ņemti vērā un 2017.gada 2.februārī valsts sekretāru sanāksmē ir izsludināts Noteikumu Nr. 378 grozījumu projekts, kurā vairs nav paredzēts svītrot 3.6.apakšpunktu *(sk. http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?dateFrom=2016-03-06&dateTo=2017-03-06&text=z%C4%81%C4%BCu+reklam%C4%93%C5%A1anas+k%C4%81rt%C4%ABba&org=0&area=0&type=0)*.
Tiesa konstatē, ka grozījumi Noteikumos Nr.378 bija iesniegti par dažādiem jautājumiem un diskusija par tiem gan profesionālā, gan politiskā līmenī vēl notiek, jo grozījumu projekts šobrīd ir tikai izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē un atrodas saskaņošanas stadijā. Tiesas ieskatā minētās iniciatīvas nepierāda, ka uz pieteicējas Reklāmu būtu attiecināms Noteikumu Nr.378 3.6.apakšpunkts.
Noteikumu Nr.378 2.punkts paredz, ka tie attiecas uz jebkura veida paziņojumu, darbību un pasākumu, ja tā mērķis ir veicināt zāļu izrakstīšanu, izplatīšanu vai lietošanu. Tālāk tiek paredzēti atsevišķi šauri izņēmumi. No Noteikumiem Nr.378 kopumā izriet, ka, zāļu reklāma tiek strikti reglamentēta un ierobežota, lai samērotu sabiedrības un komersantu intereses. No vairākām normām izriet princips, ka nav pieļaujama informācija, kas rosina iegādāties zāles, pamatojot to nepieciešamību ar zāļu cenu, un ir vērsta uz zāļu patēriņa nesamērīgu veicināšanu. Tādējādi tiesa nesaskata pamatojumu neattiecināt uz pieteicēju Noteikumu Nr.378 normas.

[9] Atbilstoši Reklāmas likuma 10.panta otrajai un trešajai daļai reklāmas devējs ir atbildīgs par reklāmas saturu un ir tiesīgs izgatavot, pasūtīt, izplatīt vai nodot izplatīšanai tikai tādu reklāmu, kas nav pretrunā ar šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem.
Noteikumu Nr.378 18.12.apakšpunkts aizliedz sabiedrībai paredzētajā zāļu reklāmā iekļaut informāciju, kas rosina iegādāties zāles, pamatojot zāļu iegādes nepieciešamību ar zāļu cenu, izsludinot īpašu izpārdošanu vai sniedzot paziņojumu, ka zāles tiek pārdotas komplektā ar citām zālēm (tajā skaitā par pazeminātu cenu) vai precēm.
Tiesa secina, ka Reklāma rosina iegādāties zāles, sniedzot paziņojumu, ka zāles tiek pārdotas komplektā ar citām zālēm (tajā skaitā par pazeminātu cenu) vai precēm. Tādējādi Reklāma pārkāpj Noteikumu Nr.378 18.12.apakšpunktu, jo veicina zāļu, kuras konkrētajā brīdī nav nepieciešamas, iegādi, izmantojot iespēju saņemt aptiekas piedāvāto atlaidi.

[10] Saskaņā ar Noteikumu Nr.378 5.2.apakšpunktu ir aizliegta tāda zāļu reklāma, kurā tiek piedāvāta dāvana par zāļu iegādi.
Atbilstoši Reklāmas tekstam, pircējam vispirms ir jāiegādājas vismaz 3 preces un pēc tam papildus viņš var saņemt atlaidi zāļu iegādei. Reklāmā tiešā veidā konkrēta dāvana par zāļu iegādi netiek piedāvāta, taču, iepērkoties aptiekā, var iegūt atlaidi pirkumam, faktiski saņemt dāvanu, iegādājoties vairāk nekā trīs preces, tostarp, zāles.
Attiecībā uz pieteicējas iebildumiem attiecībā uz Lēmumā norādīto Noteikumu Nr.378 5.1.apakšpunkta pārkāpumu, tiesa secina, ka gan Sākotnējā lēmumā, gan Lēmumā ar norādi *5.1.apakšpunkts* ir citēts Noteikumu Nr.378 5.2.apakšpunkts, tādējādi konkrētajā gadījumā ir ieviesusies pārrakstīšanās kļūda, kas nevarēja ietekmēt lietas iznākumu.

[11] Tiesa piekrīt pieteicējai, ka Lēmumā kļūdaini secināts, ka uz pieteicēju ir attiecināms princips, ka atļauts ir tikai tas, kas ir noteikts ar tiesību normu. Pieteicēja ir privātpersona, kuras rīcības brīvību ietekmē tikai tiesību normās noteiktie ierobežojumi. Tomēr, kā jau tiesa secināja, Noteikumi Nr.378 paredz diezgan striktus ierobežojumus zāļu reklāmai un pieteicējai tie ir jāievēro.
Tādējādi šis apstāklis nevar ietekmēt ar Lēmumu noteikto aizliegumu izplatīt Reklāmu, jo kā iepriekš tika secināts, Reklāma pārkāpj Noteikumu Nr.378 normas.

[12] Tiesa neatzīst par pamatotiem pieteicējas iebildumus, ka Lēmums neatbilst pamatojuma principam un Administratīvā procesa likuma 81.panta ceturtajai daļai, kā arī nav sniegts pamatojums tam, kādēļ pieteicēja Noteikumu Nr.378 3.6.apakšpunktu nav interpretējusi pareizi. Izvērtējot Lēmumu, secināms, ka izdarītie secinājumi ir balstīti uz konstatētajiem apstākļiem, un uzliktais pienākums ir pamatots ar tiesību normām. Savukārt, ja Lēmumā nav atbildēts uz kādu no apstrīdēšanas iesniegumā ietvertajiem argumentiem, tas nevar kalpot kā patstāvīgs pamats Lēmuma atzīšanai par prettiesisku.

[13] Tiesa neatzīst par pamatotu pieteicējas iebildumu, ka Inspekcija nav izvērtējusi un pamatojusi, tieši uz kāda produkta vai pakalpojuma izmantošanu ir vērsta Reklāma. Lēmumā pamatoti secināts, ka Reklāma ir vērsta uz jebkuru zāļu patēriņa veicināšanu, ko ierobežo Noteikumi Nr.378. Tiesa jau iepriekš secināja, ka uz Reklāmu nav attiecināms Noteikumu Nr.378 3.6.apakšpunktā noteiktais izņēmums, jo Reklāmu nevar uzskatīt par vispārēju informāciju par cenu samazinājumu, kaut arī tā nesatur konkrētu zāļu reklāmu.

R e z o l u t ī v ā

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

n o s p r i e d a

noraidīt SIA „Euroaptieka" pieteikumu par Veselības inspekcijas 2016.gada 18.maija lēmuma Nr.1.3-2/13972/33 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese L.Biksiniece-Martinova